

F

actors Affecting Happiness of the People in Thailand

Panida Jongsuksomsakul^{1,*}

Received: June 26, 2018 Revised: October 24, 2018 Accepted: January 3, 2019

Abstract

The present study of factors affecting the happiness of the people in the Northern and Central Parts of Thailand were selected using a cluster sampling technique. The aims of the study are the analysis of factors affecting the happiness of people in these areas. Communication is an important dimension although mental and physical health, economic security, job security, administrative management, family relationships and the environment are also dimensions under consideration. In-depth interviews of 6 key informants were carried out for appropriate questionnaire design. Then collected data by using the quantitative technique with 387 people ($\alpha = 0.05$), found the levels of happiness of people are in the middle-average range ($\bar{X} = 6.3$). The study explores indicators for communication as factors affecting happiness, especially, face – to – face communication and participatory communication between government to promote Thai people's health, policy agenda and provide a budget for living sustainability and maintaining a sustainable lifestyle. Moreover, living with transparency and participatory communication led to diverse rewards in many areas.

Keywords: communication, happiness, wellbeing, economic sufficiency

¹ Communication Arts Department, Faculty of Business Economic and Communication, Naresuan University

* Corresponding author. E-mail: panidaj@nu.ac.th or pinitta@gmail.com

ป

ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของประชาชนในประเทศไทย

พนิดา จงสุขสมสกุล^{1,*}

วันรับบทความ: June 26, 2018 วันแก้ไขบทความ: October 24, 2018 วันตอบรับบทความ: January 3, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของประชาชนในประเทศไทย เลือกพื้นที่ศึกษาอย่างเป็นขั้นตอนได้พื้นที่ภาคเหนือและภาคกลาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของประชาชนซึ่งมีปัจจัยด้านการสื่อสารเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ร่วมกับองค์ประกอบด้านร่างกายและจิตใจและจิตใจ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน ด้านสภาพแวดล้อมและปัญหาสังคมในชุมชน และด้านการบริหารจัดการภาครัฐในชุมชน อาศัยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในการสร้างแบบสอบถามที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ผลวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ระดับความสุขของคนในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.3$) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 387 คน ($\alpha = 0.05$) ผลการทดสอบสมมติฐาน เมื่อทำการสกัดปัจจัยปัจจัยความสุขและความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารมีอิทธิพลต่อกัน โดยเฉพาะการสื่อสารแบบเผชิญหน้าและการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมระหว่างรัฐบาลท้องถิ่นในการทำงานส่งเสริมสุขภาพของประชาชน กำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินชีวิตและทำให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารจัดการท้องถิ่นจนได้รับรางวัลมากมาย

คำสำคัญ: การสื่อสาร ความสุข ความอยู่ดีมีสุข เศรษฐกิจพอเพียง

¹ ภาควิชานิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

* Corresponding author. E-mail: panidaj@nu.ac.th or pinitta@gmail.com

บทนำ

ชีวิตไม่อาจปฏิเสธความทันสมัยที่ไม่หยุดนิ่ง ทำให้ประเทศไทยต้องดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าตามทุนนิยม ส่งผลต่อสภาวะการเคลื่อนตัวของประชากร และระดับสุขภาพจิตใจที่ไม่แน่นอนของผู้คน แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ถูกนำเสนอด้วยนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งไม่แตกต่างไปจากยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในช่วงที่ผ่านมาภายในแผนพัฒนาฯ ฉบับปัจจุบัน ระบุว่า คนไทยจำนวนไม่น้อยยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อวิถีชีวิต ค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต การพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ ควบคู่กับการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี มีสุขภาพที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม มีทักษะความรู้ และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว บนพื้นฐานของการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็งทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันชุมชน และภาคเอกชนที่ร่วมกันพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเป็นทุนทางสังคมสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [สศช], 2560) มีการดำเนินยุทธศาสตร์ทั้งหมด 6 ยุทธศาสตร์ โดยกำหนดให้ยุทธศาสตร์แรกเป็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์และทุกประเด็นยุทธศาสตร์ยังคงยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมเพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อันสอดคล้องกับความอยู่ดีมีสุขของประชาชน (wellbeing) ส่งผลต่อความสุขของผู้คน

ความอยู่ดีมีสุขเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดด้านการพัฒนาประเทศทั่วโลกทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อินเดีย แต่มีการวัดที่แตกต่างกันไปตามสภาวะทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ เนื่องจากความสุขมีลักษณะเป็นนามธรรม (Subjective) วัดได้ยาก และมีข้อถกเถียงอย่างมากในแวดวงวิชาการ จากข้อมูลผลสำรวจดังกล่าวเป็นการสะท้อนความพยายามของรัฐที่จะนำเอาแนวทางการพัฒนาความอยู่ดีมีสุขมายกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ โดยถูกปรับเปลี่ยนอยู่ในรูปแบบและทิศทางตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เป็นต้นมา ทั้งที่เริ่มจากการใช้คำว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิต จนกระทั่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ทำการปรับให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและเข้ากับสภาพทางสังคม วัฒนธรรมในประเทศไทย ซึ่งไม่ได้มีเพียงเครื่องชี้วัดตัวใดตัวหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นการผสมผสานเครื่องชี้วัดที่มอง “ผลลัพธ์” ของการดำเนินงานทางด้านสาธารณสุข สวัสดิการและสิทธิเสรีภาพ ขณะเดียวกันเครื่องชี้วัดที่แสดงความพอเพียงของ “ปัจจัย” ต่าง ๆ อาทิ ด้านอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การให้บริการ การสหภาพทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก การศึกษา การดูแลด้านสุขภาพอนามัย และรายได้ เป็นต้น จะมีความสำคัญเพราะมีส่วนช่วยเสริมสร้างหรือยกระดับความอยู่ดีมีสุข ซึ่งการติดตามความอยู่ดีมีสุข ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช, 2560) จำแนกออกเป็น 7 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความรู้ ด้านชีวิตการทำงาน ด้านรายได้และการกระจายรายได้ ด้านชีวิตครอบครัว ด้านสภาพแวดล้อมและด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ซึ่งจะต้องดำเนินการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้เกิดผลต่อความอยู่ดีมีสุขของคนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้แนวคิด “ความอยู่ดีมีสุข” จึงต้องพิจารณาในขอบเขต

ที่กว้างขวางกว่า และถือเป็นความสำเร็จของแต่ละบุคคล เพราะปัจจัยภายนอกที่เข้ามามีผลกระทบและส่งผลต่อโครงสร้างทางจิตใจของประชาชน เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารหลังไหลเข้ามาอย่างไม่หยุดยั้ง และเป็นต้นแบบในการสร้างมาตรฐานของการดำรงชีวิต (The Standard of Living) ผ่านกลยุทธการสื่อสารทางการตลาดอย่างก้าวล้ำทันสมัยผ่านการขยายโครงข่ายการสื่อสารดิจิทัล ส่งผลให้เกิดการลงทุนในระบบดิจิทัล อาทิ การประมูลคลื่นความถี่ในกิจการกระจายเสียง ประเภโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม โดยมีภาคเอกชนของประเทศเพียงไม่กี่แห่งสามารถประมูลสัดส่วนตัวเลขที่สูงได้ ยังมีสัดส่วนของการประมูล และการลงทุนที่สูงมากเท่าไร การพยายามให้ได้ต้นทุน และผลกำไรกลับมาของเอกชนยิ่งสูงมากขึ้นเท่านั้น การกระตุ้นทางการตลาดและการส่งเสริมให้เกิดการใช้และพึงพาการให้บริการทางโทรคมนาคม และการบริโภคเนื้อหาในสื่อดิจิทัล จึงส่งผลให้สังคมทุกที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารอย่างไร้ขอบเขตและไร้ขีดจำกัดของกาลเวลา

“การสื่อสารและสื่อ” เป็นเครื่องมือสำคัญทั้งในเชิงโครงสร้างการพัฒนาประเทศ และโครงสร้างด้านการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะโครงสร้างสภาพจิตใจของผู้คนที่ถูกโน้มน้าวใจด้วยกลยุทธการขายแบบลดราคา แถมของ การให้บริการแบบเหมาจ่าย และการขยายสัญญาณเครือข่ายที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ทั้งที่เสียค่าบริการและไม่เสียค่าบริการ ส่งผลให้สื่อออนไลน์กลายเป็นพื้นที่เชื่อมโยง และเป็นศูนย์กลางทางความคิดของผู้คนเพื่อแสวงหาสิ่งตอบสนองเพื่อให้เกิดการหลุดพ้นจากสภาพความยากลำบาก สังคมออนไลน์จึงกลายเป็นพื้นที่ในการเผยแพร่ “ความสุขและระบายความทุกข์” หรือเป็นที่สะสมความสุขและสะสมความทุกข์ อันเกิดจากความรู้สึกที่ไม่มั่นคงในจิตใจของผู้คน พฤติกรรมการเลียนแบบทั้งในทางที่ดีและทางที่นำไปสู่ความสูญเสียจึงเกิดขึ้นได้โดยง่าย ทั้งความสุข และความทุกข์ต่างก็เป็นนามธรรม หนึ่งในการวัดความอยู่ดีมีสุข ที่ถูกสะท้อนในสื่อสังคมออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ เช่น การตั้งสถานะของตนเองบนพื้นที่ด้วยการแสดงความรู้สึกว่ากำลังมีความสุข นำเสนอภาพการเดินทางท่องเที่ยว การรับประทานอาหารร้านยอดนิยม การออกกำลังกาย เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ต่างเป็นกิจกรรมที่สะท้อนภาพการพัฒนาประเทศทันสมัยส่งเสริมให้เกิดการสร้างรายได้ ขณะเดียวกันสะท้อนเรื่องราวของคนกลุ่มเล็ก ๆ ในพื้นที่ชุมชนให้คนทั่วไปได้รับรู้ เช่น พนิดา จงสุขสมสกุล (2559) พบว่า สื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในความสุขของการบริหารจัดการชุมชนดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งที่ต้องการสื่อเรื่องราวที่ดีของชุมชนออกไปให้คนภายนอกรับรู้ถึงความสุข และที่เป็นช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของความสุขภายนอกเพื่อนำมาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชน โดยเฉพาะความภาคภูมิใจที่จะนำเสนอความเป็นอยู่ที่พอเพียงของคนในชุมชนให้โลกภายนอกได้รับรู้ แตกต่างกับชุมชนหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี (Jongsuksomsakul, 2016) พบว่า ในปี พ.ศ. 2554 สื่อขนาดเล็กที่ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแสดง คือ ละครเวที เป็นสื่อที่สร้างความสุขและความภูมิใจให้กับชุมชนในเวลาที่มีสื่อสังคมออนไลน์ยังไม่ขยายพื้นที่กว้างขวางเช่นในปัจจุบัน ในขณะที่งานวิจัยทั้งสองงานต่างพื้นที่ต่างเวลาพบความสอดคล้องกันคือ สื่อมวลชน ยังคงเป็นช่องทางในการทำให้ผู้คนคลายความเครียดจากการเปิดรับรายการละคร เกมโชว์ และรายการบันเทิง โดยเปิดรับชมรายการสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 มากที่สุด ทั้งที่เป็นประเภทรายการบันเทิงและรายการข่าว

อย่างไรก็ตาม ภายใต้ความสวยงามของเนื้อหาข้อมูลดังกล่าวผู้คนในสังคมจะต้องเผชิญหน้ากับสภาวะโดดเดี่ยว วุ่นวาย ลับสน ดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางสิ่งกระตุ้นทางอารมณ์ หลายคนหยุดและหันกลับมาทบทวนตัวตนกับคำว่า ความสุขที่แท้จริง (Authentic Happiness) ของชีวิตนั้นเป็นอย่างไร (Bradburn & Caplovitz, 1965; Layard, 2005) คำถามเหล่านี้เป็นคำถามที่ถามและศึกษาวิเคราะห์หาคำตอบที่จะนำไปสู่ความสุขที่มีองค์ประกอบความอยู่ดีมีสุข (wellbeing) หลากหลาย ทั้งนี้ “การสื่อสาร” ยังคงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสุขของคนในชุมชน เป็นสิ่งที่แทรกตัวในการขับเคลื่อนงานการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ เชื่อมโยงความเข้าใจและเป็นสิ่งที่พิสูจน์ให้เห็นความสำเร็จ อันเกิดจากการผสมผสานมิติตัวแปรต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการปรับเอาตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข (อภิสิทธิ์ อารังวรกุล, 2543) ที่มองเห็นได้ในเชิงรูปธรรมจากการกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนสุขภาวะของผู้คนในสังคม ได้แก่ 1) มิติทางด้านสุขภาพและจิตใจ 2) มิติความมั่นคงในการทำงาน 3) มิติทางด้านเศรษฐกิจ 4) มิติความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน 5) มิติทางการบริหารจัดการภาครัฐ และ 6) มิติทางด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน มาเป็นกรอบในการศึกษารวมทั้งพิจารณามิติ “การสื่อสาร” เป็นส่วนหนึ่งของการส่งผลต่อสภาวะความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในประเทศไทยอย่างไม้อาจหลีกเลี่ยงได้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อความสุขของคนไทย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยการสื่อสารมีผลต่อความสุข

ทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดด้านการสื่อสารและทฤษฎีระบบ (System Theory)

การสื่อสารเป็นส่วนเชื่อมโยงระบบต่าง ๆ ให้เป็นหนึ่งเดียวกัน และมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อทฤษฎีระบบแต่ละบุคคล แต่ละสิ่งมีความเป็นหนึ่งเดียวกันในการทำหน้าที่เพื่อธำรงรักษาบทบาทและกลไกต่าง ๆ ในทางสังคมก่อให้เกิดการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีส่วนต่อการทำให้ปัจเจกเกิดคุณค่าในการมีชีวิตอยู่ อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ชุมชน ทั้งนี้ การสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่งจะมีผลกระทบสองด้านเสมอ เช่นที่ เกรกอรี เบทสัน (อ้างถึงใน พนิดา จงสุขสมสกุล, 2559) ได้อธิบายการสื่อสารเชิงสัมพันธ์ภาพผ่านฐานการคิด 2 แบบ คือ เนื้อหาสารที่มีธรรมชาติเป็นสองด้าน คือ เนื้อหาที่มีลักษณะเป็นรายงาน (report message) และเนื้อหาในลักษณะที่เป็นคำสั่ง (command message) เช่น ประโยค “ฉันรักเธอ” สามารถที่จะส่งผ่านด้วยความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นการแสดงความรู้สึกที่สำคัญของใครคนใดคนหนึ่ง (domineering) ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจ (submissive) สร้างความประทับใจทางอารมณ์ (pleading) แต่ในขณะเดียวกันประโยคดังกล่าวผู้รับสารจะมีความคิด และเต็มไปด้วยข้อสงสัย (doubtful) หรืออาจจะมีความรู้สึกไว้วางใจ

(trustful) ต่อผู้ส่งสารได้ทันที ดังนั้น เนื้อหาสารที่เกิดขึ้นจึงลักษณะของความเหมือนกันในเชิงความหมาย แต่จะมีความแตกต่างกันในเชิงความสัมพันธ์ในแต่ละกรณี กรณีที่มีความสัมพันธ์โดยสมบูรณ์หรือสมมาตร (complementarity or symmetric) เป็นความสัมพันธ์ที่ผู้ส่งสารสามารถทำให้ผู้รับสารมีความรู้สึกร่วมกับตนเองได้ เช่น เกิดความรู้สึกประทับใจในตัวผู้ส่งสารจนทำให้สารทุกสารที่แสดงออกมาเป็นไปในทางบวกเสมอในทางตรงกันข้ามหากผู้รับสารไม่ประทับใจผู้ส่งสารการเปิดรับทุกสารย่อมจะเป็นไปในทางลบเสมอ เบทสัน นำการสื่อสารไปอธิบายในกลุ่มวิจัยพาโล อัลโต (Palo Alto Group) ออเบร์ย์ พิชเชอร์ (อ้างถึงใน พนิดา จงสุขสมสกุล, 2559) อธิบายวิธีคิดดังกล่าวนี้ในเชิงปฏิบัติ (pragmatics) ผ่านการสังเกตพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลที่สามารถมองเห็นหรือได้ยินและมองเห็นระบบกลไกในการเชื่อมต่อกันในการสื่อสาร เช่น การดำเนินผ่านวัจนภาษาและอวัจนภาษาที่นำไปสู่การตัดสินใจพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้ใดผู้หนึ่งได้ ทั้งนี้เมื่อนำมาอธิบายผ่านเครื่องมือการสื่อสารที่เข้ามากระจายพื้นที่ในการสื่อสารผ่านไปยังเครือข่ายสังคมขนาดใหญ่ จะพบว่า วัฏกรรมและข้อมูลสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการทำหน้าที่แพร่กระจายสารต่าง ๆ ของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มาเชื่อมโยงกันในระบบเครือข่าย การสื่อสารมวลชนและการสื่อสารดิจิทัลจึงเป็นเพียงเครื่องมือส่งผ่านความคิดและข้อมูลข่าวสารเช่นเดียวกับ การพูดแบบปากต่อปาก (words of mouth) ของบุคคลกับบุคคลอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงกันอย่าง เป็นเครือข่ายภายในวัฒนธรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมร่วมกัน จนนำไปสู่การค้นพบทฤษฎีทางการสื่อสารภายใต้หลักคิดของทฤษฎีระบบ คือ ทฤษฎีเครือข่ายและการควรรวม (Network and Convergence Theory)

หลักคิดของเครือข่ายและการหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน ระบุธรรมชาติของการสื่อสารทำให้เกิดการรวมตัวกัน ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ลอเรนซ์ คิตเซต (อ้างถึงใน พนิดา จงสุขสมสกุล, 2559) อธิบายไว้ว่า การสื่อสารมีผลต่อการสร้างวัฒนธรรมและเป็นเหมือนระบบเปิดที่สามารถสร้างสรรค์เครือข่ายของความสัมพันธ์ให้กับคนในสังคมจนเกิดเป็นความเชื่อ คุณค่าและพฤติกรรมที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนด้วยตัวมันเอง เมื่อการสื่อสารระหว่างกลุ่มน้อยลงจะส่งผลทำให้จำนวนของกลุ่มใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น โครงสร้างของระบบกลายเป็นส่วน ๆ ในทำนองเดียวกันเมื่อการสื่อสารภายในกลุ่มเพิ่มขึ้นก็จะมี การแบ่งปันกันมากขึ้น โครงสร้างได้รับการพัฒนาและเกิดผลในการรวมตัวกัน ยิ่งสื่อสาร ยิ่งสัมพันธ์กัน และทำให้เกิดการรวมตัวกันมากขึ้นและเมื่อมีการสื่อสารน้อยลง ความหลากหลายมากยิ่งขึ้นและพวกเขาก็จะสูญเสียความรู้สึกร่วมกัน และเมื่อขาดการติดต่อ ความเหมือนกันจะหายไป เช่นการไม่ได้ติดต่อกับเพื่อนเก่าจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจางหายไป แต่ไปมีประสบการณ์ใหม่กับเพื่อนในกลุ่มใหม่แทนที่ ซึ่งในช่วงเวลาของการนำเสนอบทความ การสื่อสารในสังคมเครือข่ายออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (LINE) ทวิตเตอร์ (Twitter) ไอจี (Instagram) กลายเป็นช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่เชื่อมร้อยคนในสังคมที่ห่างหายไปกลับมาอยู่รวมกัน เช่น กลุ่มเพื่อนอนุบาล กลุ่มเพื่อนชมรมพระเครื่อง เป็นต้น ขณะเดียวกันก็เสริมสร้างเครือข่ายสังคมใหม่ให้เกิดขึ้นเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมและนำเสนอเรื่องราวของปัจเจกบุคคลที่ไม่ได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำเสนอเรื่องราวของตนเองผ่านสื่อมวลชน กลายเป็นผู้ผลิตเนื้อหาบางเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวในทางลบหรือในชั้นความรุนแรงทั้งต่อชีวิตของผู้เผยแพร่ และต่อผู้อื่นกลายเป็นวาระสำคัญในสังคม ไม่เพียงเท่านั้นสื่อมวลชนยังนำเนื้อหานั้นไปเสนอต่อเพราะมีความเกี่ยวโยงในเชิงปริมาณกับจำนวนของผู้สนใจ ดังนั้น การกระทำและความคิดที่ดำเนินไปพร้อมกันของ

กลุ่มบุคคลจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้รับการพัฒนาความสัมพันธ์ ถ้าทุกคนสื่อสารกับคนอื่น ๆ ภายนอกกลุ่มวัฒนธรรมเท่ากับที่ทำกับคนในกลุ่มวัฒนธรรมนั้นก็จะสูญหายไปเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีระบบแม้จะได้รับความนิยมและมีอิทธิพลต่อการสื่อสาร แต่ก็ยังมีข้อจำกัด คือ ชุดตัวแปรของความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารนั้นมีความสลับซับซ้อน และต้องนำไปปรับใช้กับหลักการของระบบโดยทั่วไปของผู้คนในชีวิตประจำวัน สิ่งสำคัญที่สุดของทฤษฎี คือ การเข้าใจความเป็นหนึ่งเดียวกันและการพึ่งพาอาศัยกัน โดยที่อะไรก็ตามที่ทำให้ระบบนั้นเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น การควบคุมตนเอง และการแลกเปลี่ยนระหว่างกันภายใต้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติกันอย่างเต็มที่

การสื่อสารไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ ฮาร์โรลด์ ดี ลาสเวลล์ จึงอธิบายผลการวิจัยที่ได้เป็นแบบกระบวนการที่ผ่านแบบจำลองการสื่อสาร (Transmission model) (อ้างถึงใน พนิดา จงสุขสมสกุล, 2559) ซึ่งนำมาปรับใช้ในการนำเสนอบทความวิจัยเรื่องนี้ว่า who say what to whom through what medium with what effect ซึ่งเป็นการอธิบายการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร กระบวนการสื่อสารและผลของการสื่อสารเบื้องต้น (primary outcome) โดยที่มีความพยายามในการค้นหาแหล่งสารเพื่อสร้างอิทธิพลและความเป็นไปได้ที่จะนำพาข้อมูลข่าวสารไปยังเป้าหมาย แต่แบบจำลองดังกล่าวมิได้สนใจว่าจะมีผลกระทบในทางลบเกิดขึ้นอย่างไร โดยเฉพาะในยุคเสรีภาพและการเข้าถึงการสื่อสารโดยง่ายและการสื่อสารมีผลโดยตรงต่อสภาวะทางใจและส่งผลกระทบต่อทางอ้อมกับภาวะความสุภาพกาย

บทความวิจัยนี้นำเสนอมิติความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับปัจจัยที่นำไปสู่ความสุขของประชาชน อันสอดคล้องกับงานของ โลว์รี หงส์ลัดดาร์ม (2545) ซึ่งศึกษาเรื่องของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อยกระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในประเทศภูฏาน โดยศึกษาผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศกับความสุขมวลรวมของประชาชน ซึ่งประชาชนยังคงมีช่องว่างในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ (Digital divided) จึงควรจะต้องดำเนินการวางแผนการพัฒนาระบบโครงสร้างการสื่อสารให้ครอบคลุมผู้คนทุกเพศทุกวัย อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ ไม่เพียงเท่านั้นระบบการสื่อสารผ่านเครือข่ายยังส่งเสริมให้วัฒนธรรมในพื้นที่เล็ก ๆ จากประเทศที่ไม่เคยเป็นที่รู้จักได้เปิดเผยตัวตนในระบบการสื่อสารโลกได้ และตรงกับที่ Carey (2009) กล่าวว่า การสื่อสารเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความชัดเจนทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกา เนื้อหาที่บรรจุลงไปในอินเทอร์เน็ตเป็นเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นจริยธรรมและคุณธรรมของประชาชนในประเทศนั้น ๆ และการเปิดรับข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ก็เป็นตัวสะท้อนจริยธรรมคุณธรรมของผู้คนในประเทศนั้นเช่นเดียวกัน

สารสนเทศและการสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่เกิดจากมนุษย์เป็นผู้ใช้ หากมีการใช้งานอย่างเหมาะสมและทรงคุณค่าการสื่อสารผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศก็จะผลักดันให้ประชาชนมีความสุขตามครรลองของวัฒนธรรม แต่ถ้าประชาชนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในทางที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งนโยบายของประเทศไม่สอดคล้องกับความสุขมวลรวมของประชาชน เทคโนโลยีการสื่อสารก็ไม่ส่งผลต่อระดับความสุขของประชาชน ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยมีทิศทางในการหาคำตอบจากชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการที่มีวิธีการวัดและวิเคราะห์อย่างมีหลักการ และเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีแนวทางการวัดการสื่อสารกับความสุข ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนแนวทางการวัดความสุขจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังปรากฏในงานของ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และกนกพร นิตยนิธิฤทธิ์

(2553) พบว่าการวัดความสุขรวมเฉลี่ย (aggregate Happiness) หรือ ดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติ (Index of Gross National Happiness) เป็นวิธีวัดแบบทั่วไปที่มีการบวกรวมค่าความพึงพอใจของคนในชาติแล้วหาค่าเฉลี่ยแบบง่าย ๆ เช่น ค่าเฉลี่ยในทางสถิติระหว่างประชาชนทุกกลุ่มรวมกันตามหลักการความสุขสูงสุด (10-0) โดยให้น้ำหนักความสุขของแต่ละคนเท่ากัน อย่างไรก็ตาม Layard (2005) ระบุว่าควรให้นิยามความยากลำบากกับผู้ที่สถานะทางสังคมซึ่งอยู่ในระดับยากต่อการตอบคำถาม วิธีการที่สอง คือ การวัดการกระจายหรือความแตกต่างในความสุขของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม หรือ การวัดความไม่เท่าเทียมกันของความสุข (inequality of happiness) การวัดความไม่เท่าเทียมกันของความสุข โดยดูจากความแตกต่างในความสุขของคนกลุ่มต่าง ๆ การวัดความแตกต่างในความสุขของคนกลุ่มต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ควรทำและควรอยู่ในการพิจารณาเชิงนโยบาย เนื่องจากการที่ค่าความสุขโดยรวมของคนในชาติสูงขึ้นไม่ได้หมายความว่า ความสุขของคนทุกกลุ่มจะสูงขึ้นเสมอไป อาจทำให้คนบางกลุ่มอาจมีความสุขลดลงด้วยซ้ำ เบนธัม (อ้างถึงใน พนิดา จงสุขสมสกุล, 2559) เสนอแนะว่าการวัดช่วงชีวิตที่มีความสุข (Happy life years) เป็นการวัดความสุขจากความยืนยาว โดยคำนวณจากค่าความสุขและอายุคาดการณเฉลี่ย ไม่ควรวัดแค่ระดับความสุขเท่านั้น แต่ควรรวมถึงช่วงระยะเวลา (ที่มีความสุขด้วย) ทั้งนี้ ในบทความจะนำเสนอวิธีการวัดแบบผสมผสานระหว่างการวัดความสุขมวลรวมและการวัดความไม่เท่าเทียมกันของความสุขของคนกลุ่มต่าง ๆ หรือการวัดความสุขโดยปรับความไม่เท่าเทียม (Inequality Adjusted Happiness: IAH) อาศัยการวัดความสุขแบบอัตวิสัย (subjective happiness) ซึ่งสามารถวัดได้จากการสำรวจด้วยคำถามเดียวหรือหลายคำถาม โดยวิธีการประเมินตนเองในภาพรวม (global self-report) ซึ่งคะแนนที่ถูกระบุโดยแต่ละบุคคลจะประเมินความสุขของตนเองจากการเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ประสบการณ์ของตนในอดีต และความคาดหวังของตนเองที่มีต่ออนาคต โดยถามถึงระดับความพึงพอใจในชีวิต (Life satisfaction) ในภาพรวม เช่น คุณมีความสุขในชีวิตมากน้อยแค่ไหนเมื่อพิจารณาจากทุก ๆ ด้าน โดยให้ผู้ที่ถูกถามตีค่าออกมาเป็นระดับคะแนนตั้งแต่ 1-10 เป็นต้น ความสุขในระดับปัจเจก เป็นความสุขที่ขึ้นอยู่กับ การให้คุณค่าในสิ่งที่มีมากกว่า การมีหรือความต้องการ การมีหรือการเป็นเจ้าของในวัตถุอาจทำให้ไม่มีความสุขหรือเป็นทุกข์ก็ได้ การวัดความสุขโดยส่วนใหญ่มุ่งหาความสัมพันธ์ในมิติทางเศรษฐศาสตร์ และสังคม ทั้งนี้บทความฉบับนี้ได้นำเอาผลการวิจัยของผู้เขียนซึ่งมีการนำเอาแบบสอบถามที่ใช้ประเมินระดับความสุขของประชาชน จากการใช้เครื่องมือการสื่อสารเพื่อสร้างความสุขและการสื่อสารสุขภาพ นอกจากนี้ นวลฉวี ประเสริฐกุล (2558) ระบุการสื่อสารกับการสร้างความสุขในครอบครัว งานของ Jongsuksomsakul (2016) และ พนิดา จงสุขสมสกุล (2559) เริ่มการศึกษาปัจจัยการสื่อสารและความสุขของคนในตำบลหนองขาว อำเภอกาญจนบุรี และการสื่อสารกับความสุขของคนในชุมชนดอนแก้ว ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่นำแนวคิดความสุข ดัชนีชี้วัดความสุข ทูทางวัฒนธรรม ทูทางสังคม มาอธิบายร่วมกับปัจจัยทางด้านการสื่อสาร โดยจำแนกตัวแปรที่เป็นปัจจัยในการนำไปสู่ความสุขของประชาชนที่เก็บจากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในพื้นที่ และเป็นชุมชนที่ได้รับการจัดอันดับความสุขจากประเทศ และได้รับรางวัลต่าง ๆ ในด้านการปกครอง ด้านวัฒนธรรม มาเป็นแนวทางในการออกแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง และวิเคราะห์ด้วยสถิติการวิเคราะห์และสกัดตัวแปรปัจจัย (Factor Analysis) รวมกับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ต้องการวัดจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่และการทบทวนวรรณกรรม การพิจารณาคุณสมบัติของพื้นที่ที่ได้รับรางวัล เพื่อให้เป็นการยืนยันชุดข้อมูลรายงานความสุขของประชาชน โดยภาครัฐเชิงมหภาคจะตรงกับสภาพที่เป็นจริงในพื้นที่

วิธีการวิจัย

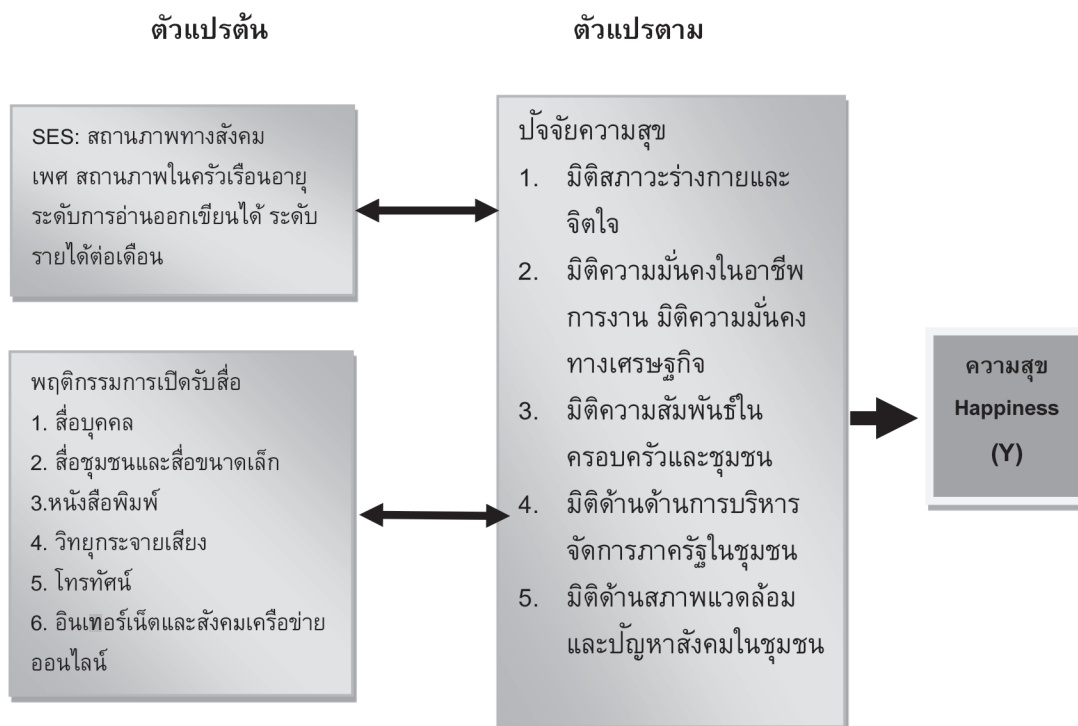
การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยผสมผสานทั้งในเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิเคราะห์แบบ ประเมินสุขภาพจิตเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามซึ่งจะนำมาใช้ในวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีหลักการคัดเลือก พื้นที่จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) ที่ได้มาจากสรุปผลการสำรวจสุขภาพจิต (ความสุข) โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ [สสช] (2558) ประกอบกับการนำเอาพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นองค์การบริหาร ส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ 2558 (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น [สำนักงาน กกถ], ม.ป.ป.) และนำมาจับคู่ความสัมพันธ์ร่วมกับข้อมูล จำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนและจังหวัดที่มีความสุขมากที่สุดมาพิจารณา ได้พื้นที่การศึกษาเขตภาคเหนือ คือ เทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง และเขตภาคกลาง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสิงห์บุรี

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพก่อนเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล หลักที่มีบทบาทหน้าที่ด้านการบริหารจัดการท้องถิ่น ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน พื้นที่ละ 3 คน รวม 6 คน เพื่อนำเอาโครงร่างแบบสอบถามไปให้วิพากษ์พร้อมเสนอแนะประเด็นคำถามที่จะสอดคล้องกับ ความเป็นจริงของพื้นที่นั้น ทำให้มีการปรับคำถามด้านการบริหารจัดการ และทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม ที่แตกต่างกันและให้นักวิชาการจำนวน 3 ท่านวิพากษ์ ปรับแก้ไข จากนั้นทำการวัดค่าความเที่ยงและความตรงกับ กลุ่มอาสาสมัครพื้นที่ละ 30 คน พบว่าต้องปรับแก้ภาษาและกระชับคำถาม ค่าทดสอบความเที่ยงตรง $r = 0.94$ เมื่อปรับแก้คำถาม ก่อนลงเก็บพื้นที่จริง โดยเก็บข้อมูลพื้นที่ละ 200 ชุด รวม 400 ชุด แต่แบบสอบถามใช้ได้ เพียง 387 ชุด นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติทั้งเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผลที่ได้จากการวิจัยโดยมีการกำหนดการวัดช่วงคะแนนแบบสากล POLS: Permanent Onderzoek Leefsituatie of Statistics of Netherlands และ Eurobarometer ซึ่งในทางสถิติมีการกำหนดการแปล ความหมายของคะแนนเฉลี่ยสอดคล้องกับการวัด ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย (เชิงปริมาณ)		การแปลความหมาย (เชิงคุณภาพ)
8.21-10.00	หมายถึง	มีความสุขระดับมากที่สุด
6.41-8.20	หมายถึง	มีความสุขระดับมาก
4.61-6.40	หมายถึง	มีความสุขระดับปานกลาง
2.81-4.60	หมายถึง	มีความสุขน้อย
1.00-2.80	หมายถึง	มีความสุขน้อยที่สุด

และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การสกัดปัจจัย (Factors analysis) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation) และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

การสำรวจครั้งนี้อาศัยการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) กับประชากรในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะคาจำนวน 3,603 คน และประชากรในเทศบาลตำบลท่างาม 4,242 คน (สสช, 2558) รวม 7,845 คน ค่าความแปรปรวน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างเฉลี่ยพื้นที่ละ 200 คน รวมจำนวน 400 คน แต่ได้แบบสอบถามกลับคืนและนำมาใช้คำนวณได้เพียง 387 ชุด

ตารางที่ 1 แสดงผลข้อมูลทั่วไป สถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจ

ข้อมูล	จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	124	32.0
หญิง	263	68.0
รวม	387	100.0
สถานภาพในครัวเรือน		
หัวหน้าครอบครัว	193	49.9
ผู้อยู่อาศัย	185	47.8
ระดับการศึกษา		
สูงกว่าปริญญาตรี	9	2.3
ปริญญาตรี	40	10.3
อนุปริญญา (ปวส.)	19	4.9
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	77	19.9
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	64	16.5
ประถมศึกษาตอนปลาย	164	42.4
ไม่ได้ศึกษา	9	2.3
ไม่ระบุ	5	1.3
ระดับการอ่านออกเขียนได้		
ทั้งอ่านออกเขียนได้	257	84.8
อ่านได้เขียนไม่ได้	27	8.9
อ่านไม่ได้ เขียนไม่ได้	19	6.3
สถานภาพการสมรส		
สมรส (อยู่ด้วยกัน)	233	60.2
สมรส (แยกกันอยู่)	9	2.3
อยู่กับแฟนแต่ยังไม่แต่งงาน	10	2.6
โสด	45	11.6
หย่าร้าง/หม้าย	73	18.9
ไม่ระบุ 1	0.3	
ระดับรายได้ต่อเดือน		
มากกว่า 20,000 บาท	84	21.8
15,000-20,000	62	16.1
10,000-14,999	76	19.7
8,000-9,999	58	15.0
5,000-7,999	45	11.7

ตารางที่ 1 แสดงผลข้อมูลทั่วไป สถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจ (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนคน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000	56	14.5
ไม่ระบุ	5	1.3
อาชีพ		
ข้าราชการ / พนักงานของรัฐ	32	8.3
เกษตรกร	73	18.9
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	0.5
พนักงาน ลูกจ้างเอกชน อุตสาหกรรม	29	7.5
รับจ้าง	131	33.9
ค้าขาย/ ประกอบอาชีพส่วนตัว	59	15.2
กรรมกร	2	0.5
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ว่างงาน	55	14.2
กำลังศึกษา	4	1.0

กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 54 (ช่วงอายุระหว่าง 17-87 ปี) ระดับความสุขและสภาวะความอยู่ดีทั้งสองพื้นที่รวมกันมีความสุขอยู่ในเกณฑ์มาก (เฉลี่ย 6.7 จาก 10 คะแนน) แต่เมื่อวิเคราะห์จำแนกพื้นที่ค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขของประชาชนตำบลท่างามอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 6.94 จาก 10 คะแนน มีความสุขมาก ซึ่งคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกาะคา ($\bar{X} = 6.35$) ซึ่งมีความสุขในระดับปานกลาง สภาวะความอยู่ดีมีสุขที่ได้รับการสกัดตัวแปรออกมาดังผลวิจัยที่ได้แต่ละส่วนนี้

1. ปัจจัยความสุข ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงอนุมาน การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ซึ่งประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ ดังจะจำแนกให้เห็น ดังนี้

ปัจจัยความสุขหรือความอยู่ดีมีสุข 6 มิติ พบว่า ทั้ง 84 องค์ประกอบ มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมของมิติสภาวะร่างกายและจิตใจอยู่ในระดับมีความสุขมาก ($\bar{X} = 7.91$ SD = 1.15) มิติความมั่นคงในอาชีพการงานอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 6.3$ SD = 2.09) มิติความมั่นคงทางเศรษฐกิจอยู่ระดับดีปานกลาง ($\bar{X} = 5.73$ SD = 1.65) มิติความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนอยู่ระดับสุขมาก ($\bar{X} = 6.94$ SD = 1.21) มิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐในชุมชน อยู่ระดับดีมาก ($\bar{X} = 7.22$ SD = 1.47) และมิติด้านสภาพแวดล้อมและปัญหาสังคมในชุมชนอยู่ระดับน้อย ($\bar{X} = 4.0$ SD = 1.5) เมื่อรวมองค์ประกอบทั้ง 84 องค์ประกอบ เมื่อนำมาทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ได้ค่า Cronbach's alpha = 0.94 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 84 ข้ออยู่ในระดับดีมาก สามารถนำมาสกัดปัจจัยเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อสภาวะความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในประเทศไทย จำแนกเป็น 6 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มิติทางด้านสภาวะทางร่างกายและจิตใจ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ “ความสุข ความภาคภูมิใจและความสำเร็จของตนเองที่มีต่อครอบครัวและสังคม” “ความสุข ความสำเร็จ ครอบครัวอบอุ่น” และ “ความสบายใจและความไม่สบายใจ” โดยมีค่าความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละองค์ประกอบร้อยละ 46.80, 9.74, และ 8.44 ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 2 มิติทางด้านความมั่นคงในการทำงาน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ “ความมั่นคงของรายได้จากการประกอบอาชีพ” และ “รายได้มีความเสี่ยงตามอาชีพและกลไกทางตลาด” โดยมีค่าความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละองค์ประกอบร้อยละ 59.159 และ 14.192 ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 3 มิติทางด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “ปัญหาเศรษฐกิจที่จัดการได้” โดยมีค่าความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละองค์ประกอบร้อยละ 31.51 และ 16.8 ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 4 มิติทางด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ “การสื่อสารและความรักความสัมพันธ์ในครอบครัว” และ “ปัญหาครอบครัวจากอบายมุขและสิ่งมีนเมา” โดยมีค่าความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละองค์ประกอบร้อยละ 52.036 และ 13.791 ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 5 มิติทางด้านสภาพแวดล้อมและปัญหาสังคมในชุมชน ประกอบไปด้วย “มลภาวะสิ่งแวดล้อม ยาเสพติดและอาชญากรรมในชุมชน” “ปัญหาความไม่สะดวกสบายจากสภาพอากาศและการจัดสรรสถานที่พักผ่อน” “การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชนของครอบครัวและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” และ “ความไม่สะดวกสบายชั่วคราวในชุมชน” โดยมีค่าความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละองค์ประกอบร้อยละ 30.279, 18.74, 11.074, และ 6.629 ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 6 มิติทางการบริหารจัดการภาครัฐในชุมชน ประกอบไปด้วย “การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของประชาชนของภาครัฐในชุมชน” “การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและพื้นที่สาธารณะ” “ภูมิหลังและบุคลิกภาพของผู้นำท้องถิ่น” “ความโปร่งใสในการบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณ” และ “การเสียสละของผู้บริหารท้องถิ่นระดับกลาง” โดยมีค่าความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละองค์ประกอบร้อยละ 44.822, 9.767, 5.068, 4.244 และ 3.715 ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการสื่อสารกับปัจจัยความสุขของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการสื่อสารในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ช่องดิจิทัลมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.85 S.D. 1.27) รองมา คือ ขอบพุดคุยผ่านเครื่องมือสื่อสารมือถือ ($\bar{X}$ = 3.4 S.D. 1.52) สื่อบุคคลมีการใช้มากเป็นอันดับที่สาม และสี่ ได้แก่ การสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัว เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น เช่น อสม ประชาคมหมู่บ้าน และลำดับที่ห้า คือ การรับสารจากหอกระจายข่าวในชุมชน ส่วนสื่อประเภทอื่น ๆ มีการเปิดรับน้อยและน้อยที่สุด จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยความสุขที่ได้จากข้อมูลในส่วนที่หนึ่งมาหาความสัมพันธ์ (Correlation) กับพฤติกรรมการสื่อสาร ดังจำแนกให้เห็นในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยความสุขกับพฤติกรรมการใช้การสื่อสารของคนในชุมชน

พฤติกรรมการสื่อสาร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
สื่อบุคคล (พระ ผู้นำชุมชน บุคลากรในหน่วยงานรัฐ)	.227**	.000
สื่อชุมชนและสื่อขนาดเล็ก (แผ่นพับ โปสเตอร์ หอกระจายข่าว)	.214	.325
หนังสือพิมพ์ (ระดับชาติและระดับท้องถิ่น)	.048	.172
วิทยุกระจายเสียง	-.094*	.033
โทรทัศน์	.207**	.000
อินเทอร์เน็ตและสังคมเครือข่ายออนไลน์	.219**	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1. ข้อตกลงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

1.1 ข้อตกลงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (X) และตัวแปรตาม (Y) ค่า Zero order $\geq (-) / (+) 0.21$ ตัวแปรที่มีค่าไม่ถึง ได้แก่ “ภูมิหลังและบุคลิกภาพของผู้นำท้องถิ่น” “ความโปร่งใสในการบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณ” และ “การเสถียรของผู้บริหารท้องถิ่นระดับกลาง” และ “มลภาวะสิ่งแวดล้อม ยาเสพติดและอาชญากรรมในชุมชน” จึงตัดออกไม่นำมาคำนวณ

1.2 ตรวจสอบโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบความแปรปรวน (Variance Inflation Factors) Tolerance ประกอบกับค่า VIF พบว่า มิติทางด้านการบริหารจัดการภาครัฐในชุมชน ประกอบไปด้วย “การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของประชาชนของภาครัฐในชุมชน” “การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและพื้นที่สาธารณะ” “ภูมิหลังและบุคลิกภาพของผู้นำท้องถิ่น” “ความโปร่งใสในการบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณ” มีค่า Tolerance เข้าใกล้ 0 และค่า VIF > 10 จึงตัดออกไม่นำมาคำนวณ

1.3 ข้อตกลงเกี่ยวกับความเป็นเส้นตรง (Linearity) F - test ANOVA ผลการทดสอบ พบว่า $F = 8612.200$. $\alpha = 0.000$ นัยสำคัญทางสถิติของความเป็นเส้นตรง (Linearity) ≤ 0.05 แสดงว่ามีความเป็นเส้นตรง

1.4 จากนั้นผู้วิจัยทำการทดสอบความคลาดเคลื่อนการกระจายของตัวแปรตาม (Test of Normality) โดยพิจารณาการแจกแจงปกติด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov Test ในกรณีที่ทราบค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของประชากร

$$H_0: \beta_1 = \beta_2 = \dots \beta_k = 0$$

$$H_1: \text{มี } \beta_i \text{ อย่างน้อย 1 ค่า ที่ } \neq 0; i=1,2, \dots k$$

พบว่า ค่า Kurtosis อยู่ระหว่าง -1.268-8.407 ($\alpha = 0.53$) ทั้งนี้อंकประกอบทางด้านองค์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อมและปัญหาสังคม ได้แก่ ปัญหาครอบครัวจากอบายมุขและสิ่งมีนเมา มลภาวะสิ่งแวดล้อม ยาเสพติดและอาชญากรรมในชุมชน ปัญหาความไม่สะดวกสบายจากสภาพอากาศและการจัดสรรสถานที่พักผ่อน การเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดในเด็กและเยาวชนของครอบครัวและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความไม่สะดวก

สภายุทธศาสตร์ในชุมชน และองค์ประกอบทางด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ได้แก่ การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของประชาชนของภาครัฐในชุมชน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและพื้นที่สาธารณะ ภูมิหลังและบุคลิกภาพของผู้นำท้องถิ่น ความโปร่งใสในการบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณ และการเสียสละของผู้บริหารท้องถิ่นระดับกลาง ซึ่งมีค่าความโด่งมากกว่า 3 ขึ้นไปจึงตัดทิ้งไม่นำมาพยากรณ์และค่าความเบ้ (Skewness) อยู่ระหว่าง -1.757-1.046 ($\alpha = 0.62$) แสดงว่ายอมรับ H_0 : X ไม่มีความสัมพันธ์กับ Y ทั้ง k ตัวในรูปเชิงเส้น ดังนั้น ข้อมูลนี้มีการแจกแจงแบบปกติ สามารถใช้ในการทดสอบความแตกต่างได้

1.5 ข้อตกลงเกี่ยวกับความเป็น Homoscedasticity โดยการวิเคราะห์ Box's Test of Equality ผลการทดสอบ พบว่า นัยสำคัญทางสถิติของความแปรปรวนที่ $0.54 > 0.05$ แสดงว่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนมีความคงที่ทุกค่าสังเกต

2. สมการพยากรณ์ เมื่อได้ปัจจัยที่ทำให้เกิดสภาวะความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยนำตัวแปรทั้งหมดไปวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ถดถอยด้วยวิธีการ Enter ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (R) และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย R^2 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2 Change) ค่าอัตราส่วนเอฟ (F) และค่าอัตราส่วนเอฟของสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (F Change) ของตัวแปรอิสระด้านต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ภาวะความอยู่ดีมีสุขของคนในชุมชน (Y) ได้ค่าดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter ของปัจจัยความสุขและการสื่อสาร

ตัวแปรพยากรณ์	B	Beta	t-value	p-value
Constant	6.147		74.841	.000**
องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน				
ความภาคภูมิใจและความสำเร็จของตนเองที่มีต่อครอบครัว และสังคม	.377	.322	16.423	.000**
ความสุข ความสำเร็จ ครอบครัวอบอุ่น	.278	.263	12.621	.000**
การสื่อสารและความรักความสัมพันธ์ในครอบครัว	.145	.136	7.402	.000**
องค์ประกอบทางด้านร่างกายและจิตใจ				
ความสบายใจและความไม่สบายใจ	.310	.293	12.217	.000**
องค์ประกอบทางด้านความมั่นคงในการประกอบอาชีพ				
ความมั่นคงจากการประกอบอาชีพ	.225	.212	9.867	.000**
องค์ประกอบทางด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ				
เศรษฐกิจพอเพียง	.284	.268	10.932	.000**
ปัญหาเศรษฐกิจที่จัดการได้	.277	.260	11.977	.000**
พฤติกรรมการสื่อสาร				
สื่อบุคคล	.054	.049	1.924	.055
สื่อชุมชน	-.022	-.023	-.905	.366
สื่อสิ่งพิมพ์	-.001	-.002	-.059	.953
สื่อวิทยุกระจายเสียง	.049	.056	2.245	.025**
สื่อวิทยุโทรทัศน์	.051	.045	1.840	.067
สื่อสังคมเครือข่ายออนไลน์	-.038	-.043	-2.017	.044**

$R = 0.945$ $R^2 = 0.893$ $F = 233.222$ $p\text{-value} = 0.01^{**}$, 0.05^* Durbin-Watson 1.673

ค่า $R^2 = 0.893$ หมายถึง สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ เท่ากับ 89.3% หรือปัจจัยของภาวะความอยู่ดีมีสุขสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของความอยู่ดีมีสุขได้ 89.3% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 น้อยกว่า 0.05 ยอมรับตาราง Model ที่ 1 อธิบายได้ว่า ตัวแปรทั้ง 13 ตัวมีอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่สัมพันธ์ที่ขนาดความสัมพันธ์ยอมรับได้ $R = 94.5\%$ ค่า Durbin-Watson มีค่า 1.673 อยู่ระหว่าง 1.5–2.5 หมายถึง เป็นอิสระต่อกัน สมการพยากรณ์ความสุขของคนในชุมชน ความสุขของคนในชุมชน (y) ได้ 89.3% อีก 11.7% อาจจะมีตัวแปรอย่างอื่นที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร y ทั้งนี้ จากข้อมูลที่เก็บจากกลุ่มตัวอย่าง 387 คน ทำนายพยากรณ์ได้ตามข้อมูลที่เก็บมาในขอบเขตข้อมูลที่มีเท่านั้น หมายความว่า ทุก ๆ ค่าเฉลี่ยของความสุขและความอยู่ดีมีสุขในตำบลท่างามและตำบลเกาะคาที่เพิ่มขึ้น 6.147 หน่วย เมื่อองค์ประกอบทางด้านความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน ได้แก่ ความภาคภูมิใจและความสำเร็จของตนเองที่มีต่อครอบครัวและสังคมเพิ่มขึ้น 0.377 ความสุข ความสำเร็จ ครอบครัวอบอุ่นเพิ่มขึ้น 0.278 และการสื่อสารและความรักความสัมพันธ์ในครอบครัวเพิ่มขึ้น 0.145 องค์ประกอบทางด้านร่างกายและจิตใจ ได้แก่ ความสบายใจและความไม่สบายใจ

เพิ่มขึ้น 0.310 องค์ประกอบทางด้านความมั่นคงของรายได้ ได้แก่ ความมั่นคงจากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น 0.025 รายได้มีความเสี่ยงตามอาชีพและกลไกทางตลาดลดลง 0.147 องค์ประกอบทางด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้น 0.284 และปัญหาเศรษฐกิจที่จัดการได้เพิ่มขึ้น 0.277

นอกจากนี้ ความสุขของคนในชุมชนจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีการสื่อสารระหว่างบุคคลเพิ่มขึ้น 0.054 ลดการสื่อสารในชุมชน อาทิ หอกระจายข่าว ลง 0.022 ลดการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ลง 0.001 เพิ่มการสื่อสารทางวิทยุกระจายเสียงขึ้นเป็น 0.049 และสื่อวิทยุโทรทัศน์เพิ่มขึ้น 0.051 และลดการสื่อสารในเครือข่ายสังคมออนไลน์ลง 0.038

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การสื่อสารทางวิทยุกระจายเสียงและสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับปัจจัยความสุขของประชาชนในประเทศไทยที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนการสื่อสารบุคคล สื่อชุมชน สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยความสุขของประชาชนที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

การวัดความอยู่ดีมีสุขที่มีองค์ประกอบอันเป็นปัจจัยนำไปสู่ความสุขของคนในประเทศไทยพบว่าประชาชนในชุมชนมีความสุขระดับมาก การสื่อสารประเภทวิทยุกระจายเสียงและสื่อสังคมออนไลน์ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยความสุขที่มีตัวแปรด้านการสื่อสารเข้าไปเชื่อมโยงในมิติความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน ได้แก่ ความสุขความสำเร็จ ครอบครัวอบอุ่น และการสื่อสารและความรักความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งเป็น 3 องค์ประกอบแรกที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อความสุขของคนในชุมชน ภายใต้มิติดังกล่าวผลการประเมินพบว่าทั้งสองชุมชนมีค่าเฉลี่ยด้านนี้สูงมากโดยเฉพาะการที่คนในชุมชนมีความช่วยเหลือ เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน รักใคร่ปรองดอง สมาชิกในครอบครัวปรึกษาหารือ สื่อสารกันทุกเรื่องตลอดเวลา มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาร่วมกัน แม้การพัฒนาสังคมแบบเศรษฐกิจทุนนิยมมีส่วนกระตุ้นให้เกิดความสุขของคนในชุมชนเพียงชั่วคราวเนื่องจากการประกอบอาชีพในระบบทุนนิยมมีผลต่อระดับความมั่นคงทางรายได้ที่เกิดจากความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ซึ่งระดับรายได้ของคนในชุมชนมีความเสี่ยงตามความผันผวนทางเศรษฐกิจทั้งเสี่ยงต่อการว่างงานเพราะเป็นแรงงานรับจ้างในภาคอุตสาหกรรมได้รายได้เป็นวัน และความเสี่ยงที่เกิดจากกลไกทางการตลาดและสภาพอากาศที่แปรปรวนมีผลต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยองค์ประกอบดังกล่าวจะต้องลดลงทุกองค์ประกอบ ดังนั้น ผู้นำและคนในชุมชนทั้งสองพื้นที่จึงตระหนักและมีดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันจะมีส่วนส่งเสริมให้สามารถจัดการกับปัญหาทางเศรษฐกิจได้ ส่งผลต่อสถานะความอยู่ดีมีสุขที่ยั่งยืนของคนในชุมชน เช่นเดียวกับการเพิ่มการสื่อสารผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ให้มากขึ้น เนื่องจากอิทธิพลของเครื่องมือการสื่อสารที่เติบโตมาพร้อมกับผู้คนในแต่ละยุคสมัยทำให้ช่วงอายุในการใช้การสื่อสารแตกต่างกัน ทั้งนี้ คนในชุมชนโดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-61 ปี เป็นผู้ที่เกิดมาในยุคที่โทรทัศน์มีบทบาทสำคัญในการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนทั้งในด้านการให้

ความรู้ ความบันเทิง และการโฆษณา รวมทั้งวิทยุกระจายเสียงแม้จะมีเนื้อหารายการเพื่อเน้นความบันเทิง โดยส่วนใหญ่แต่การนำเสนอข้อมูลทางด้านการเมืองยังคงได้รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่เขตติดเมือง ไม่เพียงเท่านั้นการสื่อสารที่เปิดรับพร้อมกับทั้งสองหรือสามสื่อยังคงเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำในชีวิตประจำวันของผู้คน ซึ่งกลุ่มคนที่มีอายุดังกล่าวจัดอยู่ในกลุ่มที่เป็นผู้อพยพเข้ามาใช้สื่อดิจิทัล (Digital Migrant) ส่วนผู้ที่อายุต่ำกว่า 30 ปี จัดอยู่ในกลุ่มผู้ที่เกิดมาพร้อมกับดิจิทัล (Native Digital) แต่เนื่องจากสื่อโทรทัศน์ ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติจึงไม่นำมาวิเคราะห์ในเชิงอิทธิพลของสื่อกับปัจจัยความสุข

ยิ่งไปกว่านั้นเทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ เชื่อมต่อ อินเทอร์เน็ตตลอดเวลาของกลุ่มตัวอย่างทำให้สื่อสังคมเครือข่ายออนไลน์มีความสัมพันธ์กับความสุขของประชาชนซึ่งผลจากการวิจัยพบว่าจะต้องลดพฤติกรรมสื่อสารประเภทนี้ลง 0.38 เพราะการเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์มากมีผลต่อสุขภาพจิตของผู้คน ดังผลวิจัยของ O'Keeffe, Clarke-Pearson, และ Council on Communications and Media [COCM] (2011) ระบุว่าสังคมออนไลน์มีผลต่อการเกิดภาวะซึมเศร้า (depression) เพราะมีเนื้อหาทั้งการทำร้ายกันด้วยคำพูด (cyber bullying) การใช้ภาพที่รุนแรงมีผลต่อจิตใจ การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวและการนำเอาข้อมูลส่วนตัวไปใช้ในทางให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่น ขณะที่ผลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเพิ่มเติมในกลุ่มตัวอย่างที่ให้คะแนนการใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดตามสถานการณ์ข่าวสารตลอดเวลาด้วยการวางโทรศัพท์มือถือไว้ข้างกายแม้ในเวลานอนเพื่อให้สามารถรับข้อมูลการแจ้งเตือนได้ทัน อีกทั้งยังมีพฤติกรรมในการดาวน์โหลด หรือส่งข้อความ หรือส่งสติ๊กเกอร์ตลอด 24 ชั่วโมงเพื่อใช้ติดต่อสื่อสารกับเพื่อนและคนรู้จัก รักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในสังคม ผ่านโปรแกรมสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, LINE, Twitter ทำให้เนื้อหาที่ปรากฏบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เต็มไปด้วยสารสนเทศที่แสดงความสุข และความทุกข์ ซึ่งต่างก็เป็นเพียงการแสดงออกเชิงนามธรรมในระดับปัจเจก ที่กลายเป็นผู้ผลิตเนื้อหา (user generated content) และสื่อมวลชนนำเอาไปเสนอต่อจนกลายเป็นวาระทางสังคมโดยมิได้ขออนุญาตหรือให้คำตอบแทนในการนำเนื้อหาส่วนตัวของบุคคลนั้น มานำเสนอในสื่อ ทั้งที่เนื้อหาที่นำเสนอเหล่านั้นมีผลทำให้สื่อมวลชนได้รายได้จากจำนวนผู้เข้าไปเปิดรับจากค่าโฆษณา และจากบริษัทที่เป็นเจ้าของเว็บไซต์ฐานข้อมูล

สื่อ จึงกลายเป็นพื้นที่แสดงความต้องการที่จะอยู่ดีมีสุขของมนุษย์ในทุกรูปแบบ แต่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการใช้งานสื่อ ดังที่ โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ (2545) กล่าวถึงประเด็นของเทคโนโลยีสารสนเทศกับสุขุขบพาทของจริยธรรมกับระบบคุณค่าในการพัฒนา โดยมองว่าการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเติบโตอย่างรวดเร็วท่ามกลางการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และมนุษย์ไม่อาจจะปฏิเสธเครื่องมือการสื่อสารที่ทันสมัยเช่นนี้ได้ แต่การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ดีนั้นจะต้องมีจริยธรรมคุณธรรมที่ดีเพื่อให้ใช้ความทันสมัยที่ดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และหลักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดความสุขยั่งยืนได้นั้น จะต้องพิจารณาจากความสุขมวลรวมของประชาชาติเป็นสำคัญ เนื้อหาที่ถูกนำเสนอและแสดงออกให้เห็นความเป็นไปของชีวิตระดับปัจเจกผ่านสื่อสังคมเครือข่ายมุ่งเน้นไปในการสร้างค่านิยมในการเป็นผู้ประสบความสำเร็จในงานที่ทำ การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนและแนวปฏิบัติทางศาสนา การประชาสัมพันธ์ผลงานของตัวเอง หรือการบันทึก นำเสนอเรื่อง

ราวของตนเองในแต่ละวันของชีวิต เช่น ทานอาหาร ท่องเที่ยว ครอบครัว ความรัก หรือการใช้สื่อเพื่อสร้างผลประโยชน์ทางการค้า เป็นต้น

ในยุคดิจิทัลสื่อมวลชนมีการลงทุนจำนวนมากในการพัฒนาระบบการออกอากาศ จึงต้องทำให้เกิดความพยายามให้ได้ต้นทุนและผลกำไรกลับมาของเอกชนยิ่งสูงมากขึ้นเท่านั้น การกระตุ้นทางการตลาดและการส่งเสริมให้เกิดการใช้ และพึงพาการให้บริการทางโทรคมนาคม และการบริโภคเนื้อหาในสื่อดิจิทัล จึงส่งผลให้สังคมทุกที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารอย่างไร้ขอบเขตและไร้ขีดจำกัดของกาลเวลา “สื่อ” จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญทั้งในเชิงโครงสร้างการพัฒนาประเทศ และโครงสร้างด้านการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะโครงสร้างสภาพจิตใจของผู้คน ปัจจุบัน สื่อออนไลน์ กลายเป็นพื้นที่เชื่อมโยง และเป็นศูนย์กลางทางความคิดของผู้คน ที่มนุษย์แสวงหาและต้องการหลุดพ้นจากสภาพความยากลำบาก เป็นพื้นที่ในการเผยแพร่ “ความสุขและระบายความทุกข์” อันเกิดจากความรู้สึกที่ไม่มั่นคงในจิตใจของผู้คน พฤติกรรมการเลียนแบบทั้งในทางที่ดีและทางที่นำไปสู่ความสูญเสียจึงเกิดขึ้นได้โดยง่าย

ด้วยเทคโนโลยีทางการสื่อสารทำให้สามารถเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ผ่านมือถือได้ และสามารถเลือกรับได้ตามเวลาจึงเป็นเพียงการตั้งรับจากประสบการณ์เดิมของผู้ผลิต หรือเป็นการผลิตซ้ำเนื้อหารายการเพื่อกลุ่มผู้ผลิตเข้าถึงกำไรมากมาย หากเนื้อหาที่ได้รับการผลิตซ้ำที่และเป็นผลงานมีคุณภาพ ผู้รับสารจะได้รับประโยชน์ที่เป็นคุณ แต่เนื้อหาที่ปรากฏ กลับเกิดการผลิตซ้ำความรุนแรงในสื่อ ลามกอนาจาร และการชวนเชื่อด้วยการสร้างประสบการณ์ซ้ำให้กับเนื้อหาประเภทโฆษณา จนผู้รับสารเป็นฝ่ายถูกรวบงำอุดมการณ์และขาดความสามารถในการใช้วิจารณ์ญาณ ยิ่งเทคโนโลยีการสื่อสารเข้าถึงได้ง่ายและราคาถูก ทำให้อุตสาหกรรมบันเทิงยุคใหม่ใช้ทุนในการโฆษณาในระดับต่ำกว่าการลงทุนอย่างเดิมที่ผ่านมาและส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายสารที่ผิด ๆ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและจิตใจของผู้คนการมีปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารในชีวิตประจำวันของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปตามความทันสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสาร

สื่อใหม่ในด้านประโยชน์ของการสื่อสารที่เข้าถึงง่าย ตลอดเวลา องค์กรท้องถิ่นจึงใช้เป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญในการแสดงผลงานของผู้บริหารในระดับท้องถิ่น และเป็นช่องทางในการสื่อสารจากพื้นที่เล็ก ๆ ไปยังคนทั่วไป (one to one and one to all) ยิ่งได้รับการตอบสนองอย่างมาก และเมื่อการสื่อสารเพียงช่องทางเดียวสามารถแพร่กระจายไปยังผู้คนจำนวนมากในระดับสาธารณะ (public communication) ส่งผลให้เกิดการสร้างสรรคเนื้อหาที่เกิดประโยชน์กับชุมชนและสังคม ลดบทบาทของสื่อส่วนกลางที่นำเสนอเนื้อหาจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียวมารับเอาเนื้อหาจากชุมชนไปนำเสนอต่อในสื่อมวลชนได้ เสียงที่มีขนาดเล็กในชุมชนย่อมส่งเสียงดังมากขึ้นโดยพลังของผู้คนผ่านการแสดงความคิดเห็นในช่วงเวลาเดียวกัน ปัญหาที่ไม่ได้รับการจัดการแก้ไขย่อมได้รับการจัดการแก้ไขได้ทันทีโดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนกระบวนการร้องเรียนเช่นที่ผ่านมา ทั้งนี้ลักษณะของปัญหามีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของสภาพทางร่างกายและจิตใจ ความมั่นคงในการทำงาน ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สภาพปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการท้องถิ่น ที่ได้อธิบายรายละเอียดไปข้างต้นอย่างสัมพันธ์

ข้อบ่งชี้ที่สำคัญของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การสื่อสารที่ทันสมัยได้รับการลงทุนด้วยมูลค่าจำนวนมากยิ่ง มีผลต่อระดับความสุขของประชาชน และการสื่อสารที่กำลังกลายเป็นสื่อที่ถูกใช้อย่างวิฤกระบายเสียงกลับเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยความสุขของคนในชุมชนโดยตรง ขณะที่สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์ถูกหลอมรวมอยู่บนสื่ออินเทอร์เน็ต (Internet) ซึ่งต่างก็พึ่งพากันอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ อินเทอร์เน็ตช่วยขยายพื้นที่การนำเสนอและเข้าถึงผู้รับสารได้ทุกที่ทุกเวลาให้กับสื่อโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ พร้อมกันนั้นช่วยลดต้นทุนในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ (paperless) และเพิ่มจำนวนผู้เข้าชมรายการโทรทัศน์ให้มากขึ้นตลอดเวลาไม่จำกัดพื้นที่ในการรับชม อันเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ระดับค่าเฉลี่ยและความสัมพันธ์ของสื่อโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ลดลง อีกทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคลที่สามารถสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ได้ทุกที่ทุกเวลาทั้งที่เป็นแบบออฟไลน์ (offline) และออนไลน์ (online) คือ สามารถสื่อสารได้ทันทีผ่านเครือข่ายสัญญาณ หรือสามารถโพสต์หรือฝากข้อความไว้ให้ผู้รับสารได้เข้ามาอ่านในเวลาที่เหมาะสม ความสะดวกสบายในการใช้สื่อใหม่ ทั้งมือถือและสังคมออนไลน์มีส่วนทำให้ผู้คนสามารถแสดงตัวตน และเชื่อมโยงผู้คนทั้งในสังคมและนอกสังคม

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้คนในชุมชนยังคงพึ่งพาสื่อดั้งเดิม คือ วิฤกระบายเสียง โดยเฉพาะการเปิดรับฟังรายการวิฤกระบายเสียงในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางการเมืองโดยเฉพาะก่อนหน้าที่จะมีการปฏิบัติ สื่อวิฤกระบายเสียงและหอกระจายข่าวที่นำเสนอประเด็นทางการเมืองเป็นที่สนใจของคนในพื้นที่อย่างมาก กลุ่มตัวอย่างไม่เปิดรับข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์เลย ด้วยเหตุที่การสื่อสารด้วยเสียงทำให้คนเปิดรับข้อมูลได้อย่างสะดวกกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์ ผู้ดำเนินรายการทำหน้าที่ในการเล่าข่าวจากหนังสือพิมพ์ให้กับคนในชุมชน สอดคล้องกับสมการพยากรณ์สถิติถดถอยพหุคูณ พบว่า สื่อวิฤกระบายเสียงมีอิทธิพลต่อความสุขของคนในชุมชน อันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าเนื้อหารายการที่นำเสนอผ่านสื่อวิฤกระบายเสียงจะต้องทำหน้าที่ในการส่งเสริมความรู้และเป็นเพื่อนคลายเหงาให้กับคนในชุมชนมากกว่าที่จะสร้างบทบาทในการรับเนื้อหาจากส่วนกลางและไม่สะท้อนความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเลย อีกทั้งการนำเสนอประเด็นทางการเมืองควรจะเป็นการสะท้อนการเมืองในท้องถิ่นที่จะนำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันอย่างดีในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

บรรณานุกรม

- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, และกนกพร นิตยัณิธิพฤทธิ (บรรณาธิการ). (2553). *ความสุข: มณฑลความรู้ใหม่ในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะเศรษฐศาสตร์, ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง.
- นวลฉวี ประเสริฐกุล. (2558). สื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุขในครอบครัว. *Veridian E-Journal*. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(2), 737-747. สืบค้นจาก <https://www.tci-thaijo>.

- org/index.php/Veridian-E-Journal/article/download/38603/31946
- พนิดา จงสุขสมสกุล. (2559). ความสุขของคนดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 14(2), 87-104.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2559, จาก http://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_Draftplan-Aug2017.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย สิงหาคม พ.ศ. 2558. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2559, จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/mental-healthm_aug_58.pdf
- โลว์รีจ หงศ์ดารมภ์. (2545). วิทยาศาสตร์ในสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิมา ธรรมเจริญ, นิตศนีย์ เจริญงาม, และนิตยา ชนะสิทธิ์. (2561). ความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 38(1), 36-53.
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ปี พ.ศ. 2558. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2559, จาก http://www.odloc.go.th/web/?page_id=3315
- อภิสิทธิ์ อารังวรกุล. (2543). *โครงการวิจัยกระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนชาวไทย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Bradburn, N. M., & Caplovitz, D. (1965). *Report on happiness*. Chicago, IL: Aldine.
- Carey, J. W. (2009). *Communication as culture: Essays on media and society* (Rev. ed.). Oxfordshire, England: Taylor & Francis.
- Jongsuksomsakul, P. (2016). Media and happiness of NongKwaw Indigenous People, Thamuang District Kanchanaburi Province. *Media Asia*, 42(3), 166-179.
- Layard, R. (2005). *Happiness: Lessons from a new science*. New York: Penguin Press.
- O'Keeffe, G. S., Clarke-Pearson, K., & Council on Communications and Media. (2011). The impact of social media on children, adolescents, and families. *American Academy of Pediatrics*, 127(4), 800-804. Retrieved from <http://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/early/2011/03/28/peds.2011-0054.full.pdf>
- Sen, A. K. (1999). *Development as freedom*. Oxford, England: Oxford University Press.
- Watzlawick, P., Bavekas, J. B., & Jackson D. D. (2011). *Pragmatics of human communication: A study of interactional patterns, pathologies and paradoxes*. New York: Norton.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.